

Predikan av Jenny Arnerlöf – Medmänniskan - 2022

Idag när vi lägger vår röst i valurnan gör vi det i förhoppningen att göra en skillnad. Med vår röst säger vi "något" om hur vi tycker det ska se ut i vårt land. Emfasen läggs på "något", vi säger något, eftersom kategorierna som erbjuds varken motsvarar Guds rike eller våra förhoppningar på något riktigt sätt. Vår röst kan göra en skillnad, men det är viktigt att påminnas om att vårt ansvar eller plikt som medborgare inte är färdigt för att vi har röstat. Detta är sant på ett sekulärt sätt – dvs sant för alla som är en del av samhället, men det är ännu mer sant för oss om vi tror på den Gud som uppenbarade sig genom Jesus Kristus som världens och vår personliga frälsare. Om vår tro på Jesus Kristus inte innebär en skillnad i hur vi lever vårt liv i samhället är det dags för oss att seriöst fundera kring vad vi håller på med.

Texten vi hörde från Femte Moseboken ger ett konkret exempel på den sortens skillnad vår tro bör innebära. Den är den enda texten i Bibeln som befäller oss att låna pengar till en person i ekonomisk nöd som begär det. En hel del skrivs om att ge allmosa eller mat, dryck, pengar och kläder till de som står i nöd men detta handlar om att ge ett lån. Att ge ett lån är att ha förtroende för någon och det är att riskera en förlust. Det finns gott om Bibelord som råder till försiktighet när man ska ge ett lån framför allt i Ordspråksboken och i Jesus Syraks Vished. Bibeln ger inget tydligt löfte om ekonomisk återgåldning så vad är det dessa texter vill med oss? De sätter oss i en position av spänning och ger oss friheten att med våra handlingar säga något djupare om världen och hur vi tror att den är konstruerad. Genom att handla med broderlig kärlek mot en annan förmedlar vår handling budskapet att nåd och generositet är en inbyggd del av världens grund.

Femte Mosebokens befallning bottnar i samma logik som Jesus använder när han säger "vad ni har gjort för någon av dessa minsta ...det har ni gjort för mig." När Gud genom Mose befallde Israels folk att ge ett lån till den som bad om hjälp var det inte för att man nödvändigtvis trodde att den som frågade skulle kunna återbetala det. Befallningen bottnar i att vi tror på Gud, och blir den som ger Gud kredit.

Det har nyss gått upp för mig att orden kredit och kredo (det latinska ordet för att tro) är från samma rot. Den som har ett kreditkort har fått bankens förtroende. Och den som lånar pengar till en fattig person lånar till Gud – eller visar sitt förtroende för Gud. Hur vi lever våra liv vittnar om vad vi tror om Gud och den osynliga strukturen av den värld som Gud skapade. Det vi tror görs synlig i hur vi agerar. Om vi tror på Jesus skall vår tro göra en större skillnad i världen än vad vi lägger vår röst på i dagens val (här menar jag inte att vi ska strunta i att rösta!). Den skillnaden som Jesus tycker vår tro ska göra görs mest tydligt i Bergspredikan som dagens evangelietext var en del av.

Bergspredikan är Jesus mest omfattande utläggning om hur det goda livet med Gud ser ut. Jesus levde i den historiska skärningspunkt där judisk etik och grekisk-romersk dygd etik överlappade varandra. Filosofer vandrade runt och gjorde uttalanden om hur man skulle leva för att blomstra i vår värld. Bergspredikan är då Jesus definierande uttalanden om hur ett vist och gott liv som litar på Guds omsorg ser ut. Ett sådant liv definieras eller begränsas inte av yttre omständigheter – det avgörs av vad som pågår i hjärtat. Det är i hjärtat som vi känner spänningen som uppstår när vi bestämmer oss för vilka risker vi vågar ta och som kommer att uppenbara vad vi tror om Gud.

Jesus ord i dagens text är så kända att ett par av dem har blivit allmänna begrepp för välvilja eller bra prestanda: "vänd den andra kinden till", "gå en extra mil". Man kan lätt föreställa sig att det handlar om jämställda parter i olika situationer. Men när Jesus talade med folkskaran uppe på berget talade han framförallt med bottenskiktet från ett oerhört hierarkiskt samhälle. De förtryckta. Dagens evangelietext var den första lektionen om det vi idag kallar principen om icke-våld.

Medan vi tenderar att läsa Jesus ord som en kallelse till att lägga sig som en dörrmatta, var det inte så de första åhörarna hörde det. Vi saknar kännedom om deras kulturs regler och praxis vilket gör att vi missar hur Jesus olika instruktioner visar på ett sätt att lyda en förtryckare och samtidigt inte godkänna förtryckarens förnedrande handlingar. Jag är tacksam för teologer som Walter Wink, som forskade om antiken och delade sina upptäckter med oss. Jag har fått många insikter från hans skrivande och vill dela några med er.

1. Bara människor av jämlik ställning kunde slå varandra med knytnäve i antikens samhälle. Det slaget Jesus syftar på här är ett öppet handslag. "En backhand" som bara kunde utföras med högra handen eftersom att använda det vänstra skulle resultera i uteslutning från synagogan i tio dagar. Genom att vända den andra kinden blir det plötsligt svårt för förtryckaren att slå flera slag. Genom att vända vänster kinden till skapade man en störning som tvingade den andra att tänka på sin handling.

2. Det var en överträdelse av militärens förordningar för en person att bära en soldats packning två mil. En mil var ok, men två var en överträdelse som kunde resultera i allt från böter till andra former av förödmjukande straff. Föreställ er en soldats svåra situation när en person gladeligen fortsätter att gå med hans packning – skulle han stå där och vädja som en

underordnad? Plötsligt blev hans situation osäker vilket gör att det kanske inte är värt risken att tvinga en annan att bära hans packning nästa gång.

3. Eller ta skuld och nakenhet. I antikens kultur var skuld ett utbredd problem som ofta resulterade i slaveri. Många ägde inget annat än kläderna de hade på sig, och det var en stor skam i judisk kultur att se en annan människas nakenhet. Vad händer då när en skuldsatt person lämnar domstolen naken eller halv-naken? Systemet blev avslöjat för vad det var – ett sätt att förtrycka de fattiga och svaga.

Det Jesus har gett här var ett sätt för de förtryckta att älska sina fiender och indirekt kalla dem till omvändelse och ånger utan att hamna i öppen konflikt eller ta till sig metoder som var av ondo. Han visar att det är möjligt att leva ett liv som är överensstämmer i kärlek till nästan och till sig själv.

I Bergspredikans visdom gav Jesus världen det som vi idag kallar principen för icke-våld. En princip som gav inspiration att åstadkomma nödvändig förändring utan våld för ledare som Mahatma Gandhi och Martin Luther King Jr. Det är lätt att tänka att Jesus lära bara är till för människor i extrema situationer men det var inte så han menade det.

Visdomen i Jesus lära är menad för alla. Han menar att kunna älska ens fiender är en del av livet med Gud. Han förankrar det i vårt uppdrag som bärare av Guds avbild. Gud älskar alla – de som är goda och Gudstillvända likväl de som har vänt sig från Gud och beter sig på fientliga sätt. Om Gud bara älskade de som är alltigenom goda skulle Gud inte ha någon att älska. För alla befinner vi oss på en skala av helgelse, och det viktigaste är inte exakt var på skalan vi ligger utan åt vilket håll vi är riktade.

Så fort vi har riktat oss mot Gud och hans rikes godhet har vi chansen att vittna om det genom våra handlingar. Det finns inget bättre alternativ än att älska som Jesus älskar. Det är den enda handling som ger hopp om förändring, även i de svåraste eller mörkaste av situationer. Jesus egen

situation var ju samtidigt den mörkaste och ljusaste av historiens exempel på hur man älskar sina fiender och inte värjer sig mot det onda. Den var mörkt från ett mänskligt perspektiv och lysande vad gäller hur man strålar av kärlek och dygd i det outhärdliga. Att Jesus uthärdade korset är det stora evangeliet – Jesus har en gång för alltid besekrat vår världshärskarsystem utan att använda härskartekniker. Styrkt av hans Ande kan vi också leva med strategisk kärlek till våra fiender i tillit till Guds trofasthet. Det är att leva helhjärtat och Kristus har gjort ett sådant liv möjligt för oss. Det är vad det innebär att vara fullkomlig.

Vi har ingen bra direkt översättning för ordet som översätts med fullkomlig i grundtexten: *teleios* på grekiska. Det är ett ord som syftar på samstämmighet mellan vårt inre liv och yttre liv. Mellan vår tro och vår handling och mellan vårt hjärta och hjärna. Gud är kärlek alltigenom. Och evangeliet för oss idag är att tack vare Jesus Kristus kan vi också bli det. Och vi kan bli det oavsett valets resultat. Amen.